

---

# Proč vystavovali obraz T. G. Masaryka?

*Kamil Činátl, Čeněk Pýcha*

---

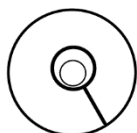
## Vzdělávací cíl

Cvičení se zaměřuje na práci s obrazem jako historickým pramenem. V rámci analýzy popisují žáci zobrazení prezidenta Masaryka. Zaměřují se na postavu, objekty, krajinné prvky a další detaily na snímku (označují je a doplňují komentářem). Žáci se dále seznamují se zápisem v lánské obecní kronice, jež zasazuje obraz do historického kontextu. Postupnými kroky směřuje analýza pramenů k interpretaci, jež se zaměřuje na symbolické významy, které se v československé společnosti spojovaly s postavou T. G. M. a funkcí prezidenta republiky. Žáci se zamýšlejí nad tím, jak mohla obraz vnímat veřejnost v roce 1968.

---

## Jednotlivé operace

Ikony na jednotlivých slidech cvičení poukazují na to, jaký druh operace daná obrazovka umožňuje:



Při kliknutí levým tlačítkem do obrazu přiblíží lupa část obrazu ve výřezu.



Do boxu pro text zapisujete odpověď na otázku nebo jiný komentář (dle zadání).



Aplikace umožňuje uživateli, aby na fotografii barevně označil důležité prvky a doplnil je textovým komentářem. Tahem myši se stisknutým levým tlačítkem kreslíte do obrazu. Kliknutím na nakreslený tvar pravým tlačítkem otevřete menu s nabídkou úkonů: změnit barvu tvaru, (T) doplnit textový komentář, (X) smazat objekt.

---

## Základní typy práce s cvičením

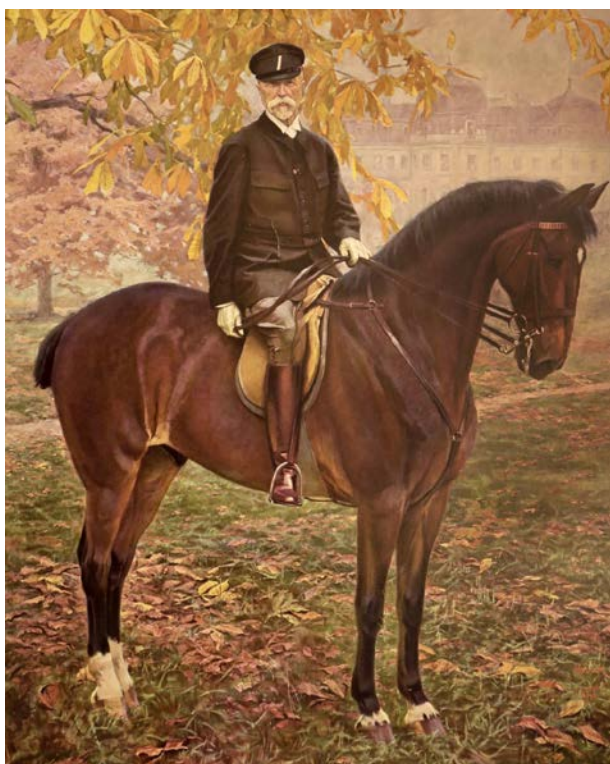
1. Učitel může pracovat společně s celou třídou s využitím dataprojektoru. Zanáší pak výsledky práce do jednoho cvičení. Po vyplnění toto cvičení

ukládá, aby mu je server odeslal na zadanou e-mailovou adresu. Výsledek společné práce může nasdílet žákům.

2. Historylab lze využít ke skupinové práci ve třídě, pokud je možné pracovat s několika počítači. Učitel předá žákům odkaz na konkrétní cvičení a instruuje je, aby na závěr cvičení vyplnili e-mailovou adresu jednoho ze žáků ve skupině i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy. Žák, jemuž cvičení přišlo na e-mail, může výsledky rozposlat ostatním členům skupiny.
3. Učitel může cvičení zadat i jako domácí úkol. Musí žákům odeslat odkaz na cvičení a instruovat je, aby po vyplnění úkolu zadali svou e-mailovou adresu i adresu učitele a uložili výsledky práce. Vyplněná cvičení server odešle na zadané adresy.

---

## Prameny



*František Horník: Jezdecký portrét T. G. M. (1930)*

*Monumentální obraz o rozměrech 250x300 cm vznikl v letech 1927 až 1930. Zachycuje prezidenta Masaryka a jeho koně Hektora. Po dokončení byl vystavován v Praze a dalších městech ČSR. Velké obliby obraz došel díky reprodukcí na pohlednici. Za války bylo plátno ukryto pod zemí v kovovém pouzdru. Po osvobození se s velkým ohlasem vystavovalo v sokolovně v Lánech. V roce 1950 zakázala vystavování Státní bezpečnost. Znovu se obraz dostal na veřejnost až v roce 1968 v kulturním domě v Lánech. V roce 1970 byl z obavy před zabavením odeslán krajským spolkům do USA. Nyní je v držení Czechoslovak Heritage Museum v Oak Brook.*

*Zdroj: Muzeum T. G. Masaryka v Lánech*



---

### Doporučený postup pro společnou práci v hodině s dataprojektorem

1. **Úvodní fáze.** Třída si společně pomocí funkce lupy prohlíží obraz na dataprojektoru. Učitel je může upozornit na popisek. Případně dle vlastní úvahy obraz vztahuje k tomu, co třída probírala. (5 minut)
2. **Analytická fáze I.** Na druhém slidu se analýza zaměřuje na konkrétní prvky. Třída diskutuje, které prvky jsou důležité. Učitel (nebo vybraný žák) je označuje na obraze a zapisuje komentáře. Upozorňuje žáky na rozměr obrazu. (5 minut)
3. **Analytická fáze II.** Na třetím slidu žáci čtou zápis z obecní kroniky v Lánech, který popisuje vystavování obrazu v roce 1968. Učitel klade důraz na to, aby si žáci povšimli detailů, které mohou být podstatné pro zodpovězení rámcové otázky, proč v roce 1968 vystavovali obraz T. G. M. (5 minut)
4. **Interpretační fáze.** Pokud v průběhu analýzy formulovali žáci vlastní otázky, pak je učitel zapojí do interpretace, na niž se zaměřují otázky čtvrtého slidu: Jaké vlastnosti prezidenta obraz zdůrazňuje? Čím mohl oslovit veřejnost v roce 1968? Učitel moderuje diskusi a zapisuje její výsledky do textových polí. Následně vyplňuje identifikační údaje a ukládá cvičení na server. (15 minut)
5. **Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje práci s prameny do dalšího výkladu.

---

### Doporučený postup pro skupinovou práci ve třídě

1. **Úvodní fáze.** Žáci si ve skupinách pomocí funkce lupy pozorně prohlíží obraz. Učitel je může upozornit na popisek pod obrazem. Případně dle vlastní úvahy zobrazení vztahuje k tomu, co třída probírala. (5 minut)
2. **Analytická fáze I.** Na druhém slidu se analýza zaměřuje na konkrétní prvky. Žáci ve skupině se rozhodují, které prvky jsou důležité. Označují je na obraze a zapisují k nim komentáře. Učitel se může ptát, zda z popisu zobrazení vyplývají nějaké otázky. Pokud ano, nechává je prozatím otevřené. Upozorňuje žáky na rozměr obrazu. (5 minut)
3. **Analytická fáze II.** Na třetím slidu žáci čtou zápis z obecní kroniky v Lánech, který popisuje vystavování obrazu v roce 1968. Učitel upozorní na popisek pod pramenem a případně osvětlí, co je to obecní kronika. Dále klade důraz na to, aby si žáci povšimli detailů, které mohou být podstatné pro zodpovězení rámcové otázky, proč v roce 1968 vystavovali obraz T. G. M. (5 minut)

4. **Interpretační fáze.** Pokud v průběhu analýzy formulovali žáci vlastní otázky, pak je učitel zapojí do interpretace, na niž se zaměřují otázky čtvrtého slidu: Jaké vlastnosti prezidenta obraz zdůrazňuje? Čím mohl oslovit veřejnost v roce 1968? Na základě diskuze ve skupině zapisují žáci do textových polí v aplikaci své názory. Následně vyplňují identifikační údaje a ukládají cvičení na server. (10 minut)
5. **Prezentační a diskuzní fáze.** Jednotlivé skupiny prezentují před třídou své závěry. Učitel moderuje diskuzi a případně zapojuje další otázky. (10 min).
6. **Navazující fáze.** Dle vlastní preference učitel zapojuje výstupy z práce s prameny do dalšího výkladu.

---

### Doporučený postup pro domácí práci

Domácí úkol doporučujeme zadávat třídě, která má již zkušenost s aplikací z práce v hodině. Vzdělávací dopad úkolu se zvyšuje, pokud mu věnujeme pozornost v navazující hodině. Učitel žákům odešle e-mailem odkaz na cvičení. Díky zkušenostem s aplikací by se měli v prostředí snadno zorientovat a plnit úkoly dle zadání. Učitel může předem zdůraznit výstupy, které se mu jeví jako klíčové a které by měli žáci prezentovat na navazující hodině. Učitel tak může zrychleně a společně s celou třídou projít cvičení přes dataprojektor po linii navržené výše. Zaměří se přitom zejména na prezentační a diskuzní fázi, v jejichž rámci mohou žáci představit, jakých prvků si na obraze povšimli a jak odpověděli na otázky ze závěru cvičení. Učitel zjišťuje, zda práce s obrazem negenerovala ještě další otázky. Dle vlastní preference pak zapojuje výstupy z domácí práce s prameny do dalšího výkladu.

---

### Možné výstupy

**Analytická fáze.** Při popisu mohou žáci označit tyto prvky: místo (obecně zámek či zámecká zahrada, konkrétně Lány), objekt v pozadí - zámek Lány, roční doba - podzim, prezident Masaryk, kůň, pěšina, strom, Masarykův oděv (čapka furažka, rajtky, jezdecké boty, rukavice), technika malby ad. Měli by si povšimnout rozměrů obrazu. Při četbě zápisu z obecní kroniky by si žáci měli povšimnout, co se kromě obrazu vystavovalo. Velká návštěvnost (statisíce lidí) by je měla přimět k tomu, aby se zamysleli nad významem T. G. M. pro tehdejší veřejnost.

**Interpretační fáze.** Při výkladu vlastností, které obraz zdůrazňuje, mohou žáci sledovat následující významy: Masaryk je ukázán jako vážný, důstojný muž, jako voják. Jezdecký portrét je tradičně spojován s postavou panovníka. Malba



ukazuje patriarchální obraz vůdce - prezidenta osvoboditele, který je starostlivý a upírá pohled na diváka. Učitel může analýzu podpořit srovnáním s fotografickou technikou a otázkou, v čem se malba liší od fotografie a proč asi monumentální plátno vzniklo. Obraz byl pořízen pro účely reprezentace, byl reprodukován jako pohlednice a sloužil tak ke komunikaci politických témat s širokou veřejností. Zápis z kroniky si žáci v ideálním případě spojí s historickým kontextem roku 1968 a snahou o demokratizaci socialismu. Uvědomí si, že Masaryk byl jedním ze symbolů dobového úsilí o reformu politiky. Dobovou veřejnost mohl oslovit jako připomínka slavné minulosti, jako doklad demokratických tradic národa, jako zosobnění hodnot, jež si spojovali s probíhající reformou socialismu.